

Pelastustoimen omavalvontaohjelman toteutumisen arviointi 1.7. - 31.12.2024

Kokoltk 16.01.2025 § 6
849/11.01.00/2023

Valmistelija(t)	Juha Kärkkäinen puh. 044 717 4569, juha.karkkainen(at)pshyvinvointialue.fi
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä	pelastustoimi- ja turvallisuuspalveluiden toimialajohtaja
Päätösehdotus	Kokonaisturvallisuuslautakunta päättää merkitä tiedoksi pelastustoimen omavalvontaohjelman toteutumisen arvioinnin ja esittää tulokset tiedoksi aluehallitukselle.
Toimivallan peruste	Hallintosäntö § 44
Liitteet ja oheisaineisto	Esityslistan oheisaineistona: - Omavalvontasuunnitelma (salassa pidettävä, JulkL 24 § 15 kohta)

Valmistelu

Hyvinvointialueen on pelastustoimen järjestämislain (613/2021, 16 §) mukaan varmistettava lakisääteisessä toiminnassaan omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen sekä pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus.

Omavalvonnan tarkoituksena on varmistaa palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus. Omavalvonta on palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan tärkein ja ensisijaisin valvonnan muoto.

Omavalvonnan toteutumisen arvioinnissa 31.7. – 31.12.2024 väliseltä ajalta tehtiin seuraavia havaintoja pääotsikoittain. Omavalvontatoimenpiteiden tarkempi sisällön kuvaus oheisaineistona olevassa omavalvontasuunnitelmassa.

Henkilöresurssit

Onnettomuuksien ehkäisypalveluiden erityisosaamisalueiden henkilöresurssit on saatu täytettyä ja avoinna olleisiin paikkoihin oli saatavilla osaavaa henkilöstöä. Onnettomuuksien ennaltaehkäisytyöhön kohdistettavien henkilöresurssien kokonaismäärä on kuitenkin pieni suhteessa muihin samankokoisiin pelastuslaitoksiin ja tämä aiheuttaa haasteita kokonaisvaltaisen

onnettomuuksien ennaltaehkäisy- ja riskienhallintatyön toteuttamiselle.

Pelastustoiminnan palveluyksikön henkilöresursseja on talouden reunaehtojen puitteissa sopeutettu ja pelastusasemien henkilövahvuudet eivät kaikilta osin täytä pelastusyksikön henkilövahvuuden tavoitetasoa. Henkilöressien kokonaismäärä on heijastunut myös onnettomuuksien ehkäisytyöhön, koska pelastushenkilöstön työpanosta ei ole voitu riittävästi kohdentaa onnettomuuksien ehkäisytyöhön.

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialalle jatkuvuudenhallintaan, varautumiseen ja valmiussuunnitteluun kohdistettavia henkilöresursseja pystyttiin lisäämään loppukesällä siten, että avoimena olleeseen valmiuskoordinaattorin virkaan saatiin täyttölupa ja henkilö on aloittanut tehtävässä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistoimintaneuvottelut aiheuttivat henkilöstön rekrytointitoimenpiteisiin tilapäisen katkon, koska pelastushenkilökuntaa ei voitu rekrytoida yhteistoimintaneuvottelujen aikana. Tämän aiheutti jossakin määrin haasteita pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialan henkilökunnan osaamisprofiilin ja työtehtävien edellyttävien erikoisosaamisalueita vaativien tehtävien toteuttamisen välillä (kohtaanto-ongelma).

Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistoimintaneuvottelujen päättymisen jälkeen pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimiala sai luvan käynnistää rekrytointitoimenpiteet. Toimiala käynnisti rekrytointitoimenpiteet 12/2024 talouden reunaehdot huomioiden.

Osaamisen ja suorituskyvyn varmistaminen

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on tunnistettu yhdeksi kehittämiskohteeksi henkilöstön osaamisen arvioinnin ja osaamisen ylläpidon kokonaisuudet. Pohjois-Savon hyvinvointialueen suurin pääoma on hyvinvoiva, ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö, joka tuottaa Pohjois-Savon maakunnan alueella lakisääteiset ja asiakaslähtöiset palvelut.

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialalla käynnistettiin 10/2024 kehittämishanke, jonka tavoitteena on pelastustoimen henkilöstön kehittämisen, osaamisprofiilin määrittämisen ja työhyvinvoinnin kehittämisen kokonaisuus. Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimiala toimii hyvinvointialueen pilottitoimialana ja hanke eteni suunnitelman mukaisesti. Hanke jatkuu edelleen vuonna 2025.

Palvelutason toteutumisen seuranta ja arviointi

Pelastustoiminnan palveluyksikkö on kiinnittänyt erityistä huomiota pelastustoimintaan sisältyvien tehtävien lähtöaikoihin ja toimintavalmiusaikojen sekä riskiruutujen tavoittamiseen. Lähtö- ja toimintavalmiusaikojen tarkastelua on tehty säännöllisesti ja

tarkastelun tulosta on käyty läpi yhdessä henkilökunnan kanssa. Tehostetun tarkastelun aikana riskiruutujen tavoitettavuusajat ovat selkeästi parantuneet useilla pelastusasemilla, joten toimintaa jatketaan osana normaalia palvelutuotantotoimenpiteiden seurantaa ja omavalvontaa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen joukkue, -komppania ja -yhtymän kokoisten pelastusmuodostelmien johtamisvalmius on varmistettu vapaamuotoiseen varallaoloon perustuvan päällystövarallaolon myötävaikutuksella. Päällystövarallaolon toteuttamiseen ovat osallistuneet pohjoisen ja eteläisen toiminta-alueen palomestarit (P32 ja P33).

Päällystön vapaamuotoinen varallaolo tuli alkuperäisen tavoitteen mukaan päättyä pohjoisella ja eteläisellä toimialueella 31.12.2024 mennessä. Tavoitteesta on kuitenkin jouduttu hieman joustamaan ja pelastuslaitoksen päällystöpäivystys päättyi 13.1.2025.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on valmistellut joukkue, -komppania ja -yhtymän kokoisten pelastusmuodostelmien johtamisen suorituskykyvaatimuksien mukaista korvaavaa toimintamallia, joka perustuu aktiiviyöaikaan. Aktiiviyöaikaan perustuva toimintamalli siirtyy tuotantoon vaiheittain kevään 2025 aikana.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden kehittäminen ja resurssien käytön tehostaminen jatkuu 2025. Vuoden 2024 aikana on havaittu merkittävää laadullista puutetta, koska resursseja osaamisen kehittämiseen onnettomuuksien ehkäisyn palveluissa ei ole. Käytävissä oleva resurssi kohdistuu määräaikaisesta valvonnasta suoriutumiseen, eikä aikaa tai puskuria erityisosaamisalueiden ylläpitoon ole sitouttaa olemassa olevasta resurssista. Palveluiden vaikuttavuus on merkittävä koko alueen turvallisuuteen sekä pelastustoiminnan toimintamahdollisuuksiin alueella, mutta vaikuttavuus kärsii laadusta heijastuvien haasteiden takia.

Pelastuslaitos osallistui SAVO2024-valmiusharjoitukseen, jossa harjoitusaiheiden sisältö muodostui sellaisista poikkeusolojen skenaariokuvauksista, joidenka aikana pelastusviranomaisella oli käytettävissään Pelastuslaki 379/2011 määriteltyjen toimivaltuuksien lisäksi myös Valmiuslaki 1552/2011, 17 luvussa määriteltyjä toimivaltuuksia. Harjoitus oli erittäin hyödyllinen ja vahvisti pelastuslaitoksen omaa näkemystä siitä, että pelastuslaitoksen jokaisella toimialueella tulee olla normaalista arjesta skaalautuvan periaatteen mukaisesti muodostuva kokonaissuorituskyky, joka on yhteensovitettu muiden sisäisen turvallisuuden viranomaisten, elinkeinoelämän, kuntien ja järjestöjen kanssa (kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli).

Pelastustoimi ja turvallisuuspalveluiden talous

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialan ensisijaisena tavoitena oli pyrkiä toteuttamaan hyväksytyt palvelutasopäätöksen sisältökirjauksien mukaista palvelutuotantoa Pohjois-Savon

hyvinvointialueen aluevaltuuston toimesta vahvistetun talousarvion 2024 reunaehdot huomioiden. Talouden sopetustoimenpiteiden toteuttaminen edellytti koko henkilökunnalta sitoutumista ja erittäin tarkkaa seurantaa sekä talouskuria. Talouden seurantaraporttien perusteella näyttää siltä, että toimiala onnistui tavoitteessaan vuonna 2024.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistoimintaneuvottelut

Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistoimintaneuvottelut toteutettiin syksyn aikana ja neuvottelujen toteuttamiseen sisältyvät toimenpiteet heijastuivat merkittäväällä tavalla myös pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialan arkeen. Neuvottelujen toteuttaminen aiheutti henkilökunnan keskuudessa huomattavan paljon huolta ja epävarmuutta, jonka vuoksi esihenkilöiden tuli kyetä tukemaan ja järjestämään aikaa henkilökunnan kanssa toteutettavaan vuorovaikutustyöhön. Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstöhallinto ja hyvinvointialuejohtaja tiedottivat yhteistoimintaneuvottelujen etenemisestä ja neuvottelun lopputuloksesta henkilökuntaa asianmukaisesti, joka taas osaltaan edisti henkilökunnan tiedon saantia ja pienensi lähiesihenkilötyöhön kohdistuvaa odotusarvoa. Yhteenvetona voidaan kuitenkin todeta, että yhteistoimintaneuvottelun toteuttaminen yhdessä erittäin tiukan talouden kanssa oli kuormittava ponnistus henkilökunnalle ja tämä näkyi henkilökunnan keskuudessa loppuvuoden aikana.